

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Capvt XXVI. Idem Comiti a Tolosano.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

CAPVT XXVI.

Idem Comitatus Tolosano.

Super quibusdam mandatorum articulis tibi à bon. mem. Milone notario nostro tunc temporis Ap. S. L. factorum apud quosdam dubitatione suborta, tua devotio explicari postulavit à nobis, qui sint dicendi hæretici manifesti? Super quo tibi duximus respondendum, illos in hoc casu manifestos hæreticos intelligendos, qui contra fidem catholicam publicè prædicant, aut profitentur, seu defendunt errorem; vel qui coram Prælatis suis ^b convicti sunt, aut confessi, vel ab eis sententialiter condemnati super hæretica pravitate: quorum bona propria ^c confiscantur, & ipsi juxta legitimas sanctiones ^d puniuntur. Præterea cum pedagia, guidagia, & salinaria tibi Legatus interdixerit memoratus, auctoritate præsentium duximus declarandum, illa esse ^e pedagia, ^f salinaria, & guidagia interdicta, quæ non apparent ^g Imperatorum, vel Regum, vel Lateranen. Concilij largitione concessa, vel ex antiqua consuetudine, à tempore cujus non extat memoria, introducta. *Et infra:* Cum autem à Legato receptis ordinarii, vel delegati arbitrium justitiam exhiberes: hoc taliter intelligendum esse censemus, ut in omni causa, quæ ratione ^h personarum, vel rerum, quæ ad ecclesiasticum forum pertinent, ac super universis capitulis, quæ pro pace servanda sunt per dictum Legatum statuta, vel auctoritate Apostolica statuenda, ^k viduis, pupillis, orphanis, & personis miserabilibus tenearis in judicio ecclesiastico respondere.

NOTÆ.

1. ^a **T**olosano.] Ita etiam legitur in cap. 1. hoc tit. in 4. collect. Raymundo videlicet; Tolosæ enim Comitum dignitas apud Historicos illius Regni celebratur usque ad annum 1249. quo defunctus est Raymundus ultimus Comes, pater Ioannæ unicæ filiæ ex Sancta Aragonia, heredi Altonsi Comitis Pictaviensis, sancti Ludovici fratris nuptæ, quibus sine prole defunctis, Tolosæ comitatus Gallicæ coronæ adcrevit, ut refertur in Gallia Christiana tom. 1. fol. 671. De hoc Raymundo in heresim lapsus legitur in c. final de hereticis.
  - ^b Convicti, aut confessi.] Ut probavi in cap. de hereticis
  - ^c Confiscantur.] Juxta tradita in cap. vergentis, de hereticis.
  - ^d Puniantur.] Ut probavi in c. ad abolendam, de hereticis.
  - ^e Pedagia.] Pedagia, quæ tributa dicantur, exposui in cap. innovamus, de censibus, ubi hujus textus casum retuli.
  - ^f Salinaria.] Ut hoc vectigalis genus cognoscamus, sciendum est, semotis Regnorum institutis, salinas ex jure communi posse ad privatos jure domini spectare. Imago puto 5. §. 1. ff. de rebus eorum, ubi: Sed & si salinas habeat pupillus, idem erit dicendum. Loquebatur de oratione Severi, quæ prohibuit alienationem prædij rustici, vel suburbanij, quod proprium est pupilli. Sic in l. generali 32 §. uxori 2 de usufructu, legat. ex facto proponitur, maritum legasse uxori suæ usufructum domorum, & omnium rerum, quæ in his erant, fundorum, & salinarum, ergo in testatoris jure, & domino erant salinæ, non minus quam fundi, & ædes. Nec minus expressus est textus in l. forma 4. §. salina 7. ff. de censibus, in illis verbis: Salinae si quæ sunt in prædiis, & ipsæ in censum deferenda sunt. Ergo salinæ in prædiis privatis existentes privati juris sunt. Facit ea ratio, nam
- 2.

commenda naturæ, & locus; ubi sal conficitur, impedimento non sunt, quo minus in dominio privatorum consistat, si in possessione propria creata. Deinde cum ex aqua plerumque efficiatur, quæ communis est, & per jus naturale occupanti cedit, consequens est, ut in loco nullius inventum cedat illi, qui prius occupavit: natum verò, coctum, aut confectum in loco privato, privati sit; in loco publico, Principis maneat.

E converso in l. inter publica 17. §. 1. ff. de verb. signific. docemur ad publicum pertinere vectigal salis: & in l. sed & is 13. de publicanis, publicanos appellari, qui conductum habent hoc vectigal salis, vel salinas pacto vectigali: & in l. liber homo 59. §. 1. ff. de hered. insti. proponitur ex facto Titius hæres institutus ex qua parte focus erat in vectigali salinarum: videturque institutus ex illa ipsa parte, quam habebat in societate vectigalis, veluti 46. & c. Igitur negati non potest, etiam jure Digestorum, quando minus subactum erat jus gentium, salinas publicas fuisse, & publicos redditus inde collectos. Cujacius lib. 3. obs. cap. 31. notavit salinas, & publici, & privati juris fuisse: multi Authores apud Alexandrum in l. divorcio 8. num. 4. ff. solut. matrim. Barbosa ibi: ex n. 27. vers. iuxta hæc, & Georgium Cabedum decis. Lusit. 53. tom. 2. & decis. 81. num. 2. Graphium de jure publico cap. 36. & cum pluribus Sorlorz. polit. Ind. lib. 6. cap. 2. pag. 945. distinguunt salinas natas in privato loco, à natis in publico, ut illæ privati, hæ publici juris sint: quæ distinctio rationem habet, & ex textibus Digestorum explicandis concinna est, cum perfecte non sciamus, an aliquid specialiter receptum, vel introductum fuisset circa publicandas salinas, vel vectigal imponendum privatis: sed quatenus inde perpetuum ius deducunt ad omnia tempora, & regna, commentitium est: quare decidenda res erit speciali jure, ubi illud vigerit, vel ubi consuetudine contrarium receptum sit.

Sed

4. Sed ut ab historia salis, & salinarum ius apud Romanos deducamus, in primis constat, Ancum Marcium Regem sex millia modia salis populo in congiarium dedisse, & primum salinas instituisse, ut refert Plinius *lib. 31. natural. histor. cap. 7.* Nihil aliud narrat Plinius, sed ex Dionysio *lib. 2. antiquit. cap. 88. ex partit. Sylurgij*, dicere possumus salinas has fuisse, quas ad ostia fluminis Veientes habuere, quasque victis ademit Romulus Pater Gentis unâ cum agro Tiberij contiguo, qui vocabatur *Septempagui*; cum quibus iterum rebellantibus Ancus conflavit, & easdem salinas, & oppida cepit, retinuitque, ut idem est auctor *lib. 3. cap. 134. in fine.* Tributum verò salis fuisse sub Regibus & sub nascente libertate diserte probatur ex Livio *lib. 2. ab V. C. cap. 9.* ex partitione Godelebei, ubi movente pro Tarchiniis bello Larte Porfena, Rege Clusino, Romanque infesto exercitu veniente, ex quo terror magnus PP. invasit, ne plebs metu percussa Reges reciperet, multa blandimenta eis Senatus dedit: inter alia placuit portoriis, & tributo plebem liberari, ut soli divites conferrent, qui oneri ferendo essent. *Salis quoque vendendi arbitrium quia impenso pretio venibat, in publicum omni sumptu ademptum privatis.* Sententia ex loco non facile constat, quia malè habet vitio librorum. Hadrianus Turnebus *lib. 4. advers. cap. 2.* tentat, & ita legit: *Omni sumptu adempto concessum privatis.* Vel ita interpungit: *Venibat in publicum omni sumptu ademptum privatis.* Nanius, quem sequi videntur Illustratores Livij apud Godelebæum, addit, *sine omni sumptu.* Ego sine tantorum Criticorum opinionum præiudicio sic leviter muto: *in publicum omne sumptum*, ut sit sensus, quia propolæ salis magno vendebant, arbitrium vendendi salis ademptum omnino fuit privatis, & sumptum in publicum, ut Respublica quæ portoria, & vectigalia non pendebat, liberalius viliori pretio, aut gratis plerumque salem plebi daret. Non ergo possumus negare vectigal, aut portorium antè solum fuisse à privatis ex venditione salis. Notè ex hoc loco, Publio Valerio iterum, & T. Lucretio Coss. monopolium salis primum Romæ institutum fuisse, non compendij causâ, sed in plebis utilitatem. Postea M. Cornel. & P. Sempronio Coss. exhausto erario bello Carthaginensi, quo Annibal Italiam pressit & ferè oppressit, alter ex Censoribus Marcus Livius, cui ob hoc facinus Salinatoris inditum cognomen fuit, vectigal etiam novum ex salinaria annonâ statuit: sextante sal, & Romæ, & per totam Italiam erat: Romæ pretio eodem, idest sextante, locavit, pluris locavit in foris, & conciliabulis, & alibi alio pretio mancipibus locavit. Quo vectigali valde onerata fuerunt tribus, præsertim rusticæ. Hæc ex eodem Livio *lib. 29. ad finem, sive cap. 37.* Noto per Censores locatas fuisse salinas mancipibus, sive conductoribus publicis, ut præstituto pretio venderent. An monopolium duceret, an hæc salinæ fuissent natæ in locis publicis, pro certo non ausim affirmare. Paulus Æmilius profligato bello Macedonico, licet Macedoniâ nondum in formam provincie redactâ, Dardanis commercium salis permisit, Macedonibus uti sale invecito vetuit. Idem *lib. 45. cap. 29.* Duravit forsitan, aut pelevit Livij Salinatoris commentum usque ad Iulij Cæsaris tempora, qui, ut plebem sibi devinciret,

D. D. Genz. in Decretal. Tom. V.

lege agraria de divisione agri Campani lata, omnia portoria, omnia tributa toti Italia remissit, præter vicefimam rerum venalium, ut colligitur ex Cicerone *lib. 2. ad Atticum, epist. 16.* incipit: *Cœnato mihi.* Inde apud eundem in oratione de lege Manilia, sive pro Pompejo ad Mithridaticum bellum Imperatore deligendo, cum sæpe queratur de interceptis à Rege vectigalibus, quæ Respublica opulentissima in Asia habebat, sic ait: *Quo tandem animo, Quirites, esse existimatis, aut eos qui vectigalia vobis pensant, aut eos, qui exercent, atque exigunt; cum duo Reges cum maximis copiis prope adsint? cum una excursio equitatus per brevi tempore totius anni vectigal auferre possit? cum publicani familias maximas, quas in salinis habent, quas in agris, quas in portibus, atque custodiis magno periculo se habere arbitrentur.* Turnebus, & Hothomanus tentant hunc locum emendare, sed immeritò: vulgarem literam retinet Buleng. *de vectig. cap. 21.* ex quo loco deducere licet, salinas Asia omnes omnino in provinciis vectigalibus existentes, ad ararium populi relatas, redactasque fuisse, & per publicanos administratas: quod forsitan & in aliis provinciis præter Italiam usque venit, sive in agris, sive in portibus; idest sive in locis privatis, sive in publicis, nullasque dominio privatorum fuisse permittas. Per contrarium in Italia fortè post legem agrariam Iulij Cæsaris in solo privato natas privati iuris fuisse non malè probat allusio Ciceronis *lib. 7. famil. epist. penult.* omnis enim allusio, sive metaphora de vero venit. Ita ergo scribit: *Quibus in literis omnia mihi per jucunda fuerunt, præter illud, quod parum diligenter possessio salinarum mearum à te procuratore defenditur.* Et hæc sunt, quæ possum dicere de iure salis à primordio Urbis usque ad Gentilium Imperatorum sæcula, & Iurifconsultorum, quorum responsa in Pandectis habemus, ut secundum hæc scire possimus, qualiter sal ad privatos pertinisset, vel publici iuris esset.

5. Successit Christianorum Principum tempus, sub quo Arcadius, & Honorius AA. relati in *l. si quis 11. Cod. de vectigal. & commissis*, monopolium salis instituerunt, & sibi reservarunt hoc regale, ut nemo privatus emendi, vendendive salis facultatem haberet, nisi mancipes salinarum, publicani, & publici salis conductores, penâ pretij, & salis amissionis impositâ, si contra fecerint, ut censuit Pancirola *lib. 3. var. cap. 31. tit. de vectig. salin.* distinctius quàm Buleng. *lib. de vectig. cap. 21.* & quàm Cujas. *lib. 3. observ. cap. 31.* Quod etiam in Italia valuisse diserte mihi probat synchronus Symmachus *lib. 10. epist. 58.* ubi queritur, quod publici salis mancipes ad paucos redacti, necessitatis publicæ molem ferre non possent; & consultatio est de Urbis, Italiæque mancipibus. Notemus inde, quàm alio animo monopolium hoc salis institutum fuisset, quàm primum sub nascente libertate: illud introductum fuit ad levandam delinendamque plebem; hoc ad fisci compendia augenda. Arcadij constitutionem comparat Alciatus in *l. inter 17. §. 1. de V. S.* Livij Salinatoris locationi in censura factæ; nescio tamen an tunc omne commercium salis privatis fuisset interdictum, an Salinatoris providentia tantum ad salinas publicas spectaverit; ut ut sit, & antiquissimum esse apud aliquas gentes hoc institutum, & receptum sequentibus sæculis, docent veteres relati à Barbosa in *d. l. divor-*

H h h

110,

tio 8. §. si vir, num. 29. ff. solut. matrim. Brecheus in dict. l. 17. §. 1. num. 35. In Galliaque feruari tradunt Pratejus de verb. juris, verbo Salina publica, Cujacius dict. lib. 3. obs. cap. 31, ex quo Bernardus Gomez tract. de sale, 2. part. cap. 37. Paulus Castr. lib. 1. consil. 63. in fine, Regnerus Sixtinus de regal. lib. 2. cap. 19. Cabedo 2. tom. decis. Lusit. 53. Solorzanus dict. lib. 6. cap. 3. pag. 945. & 2. tom. de jure Indiar. lib. 1. cap. unic. ex num. 19. & 34. Larrea cum multis alleg. fiscal. 77. num. 7. merito docent, salinas ad patrimonium Principum pertinere, sive ut ipsi soli monopolium salis exerceant, sive ut privati vendere salem, vel efficere permittant imposto tributo, quod secundum consuetudines receptas, vel municipales leges intelligendum est de facto potius, quam de jure naturæ; nempe quia in plerisque regionibus, & apud plerasque gentes ita observatur, non quia natura salis ea sit, ut præcisè cedat Principibus ubicunque efficiatur, vel inveniat. Nec contrarium probat textus in cap. 1. qua sint regalia in usibus feudorum, ubi ad regalia pertinere dicitur salinæ. Innocentius III. in præsentidam describit, salinarias ad Reges, & supremos Principes pertinere, ubi Comites, Barones, & ceteri vassalli specialem concessionem non ostendunt: quia uterque textus intelligendus est suppositis consuetudinibus, quæ in partibus vigent; & legibus, per quas salinariæ redactæ sunt in patrimonium Principum, etiam quæ non nascuntur in fundis publicis, vel principalibus; nulla enim naturalis ratio est, quæ Principibus attribuat jure proprietatis ea, quæ in privato fundo nascuntur, vel quæ per naturam communia sunt cuicumque occupanti. Idem in nostro Regno observatur. Elegans primò extat constitutio Alphonfi Sapientis in l. 11. tit. 28. part. 3. ubi transcribens textum in dict. cap. 1. qua sunt regalia, sancit, vel docet Rex vectigalia ex salinis ad patrimonium regale spectare: ex quo existimo, textum Friderici eodem modo accipiendum esse, & de eodem vectigali salinis imposto, quia non valde tempore distat constitutio Alphonfi à Friderici constitutione: & Partitarum compositores Azonis discipuli non ignorarunt mores retrò antea acti sæculi. Ergo non constat ex his duobus locis, monopolium salis inductum fuisse in Imperio, vel in nostro Regno, nec interdicitum privatis fuisse salis commercium. Postea Alphonfus XI. in comitis Regni apud Complutum, quorum caput hodie extat in l. 8. tit. 1. lib. 6. Ordin. quæ est lex 2. tit. 13. lib. 6. Compil. salinas omnes in publicum patrimonium redegit; quæ lex adeo generaliter loquitur, ut intel-

ligi non possit de natis in locis publicis, sed de natis ubivis, ut censet cum judicio Azevedus in l. 3. tit. 18. lib. 6. Recopil. ex num. 10. quiddam aliter distinxerint Gregorius, & Didacus Perez in præcitatibus textibus. Postmodum Philippus Prudens in lult. tit. 8. lib. 9. compil. privatis commercium salis interdixit, & monopolium instituit, ut ex textu ipso liquet. In Gallia non solum per Reges exactum fuit vectigal salis: Continuatur Urpergensis anno 1343. ibi: Hoc tempore Philippus Galliarum Rex intelligens lucri bonum odorem ex quavis re esse tributum salis instituit, arguimus inventum, quo nemo liber a tributo esset: hinc enim Regibus quotannis pecunia ingens penditur. Verum & per Comites, in quorum ditionibus salinæ erant, ut de Raymundo Comite Tolosano in præsentidam refertur; & constat cum hujus vectigalis tenacissimum fuisse exactorem, ex privilegio emunitatis Castro Belicardi ab eo concessio anno 1217. in quo oppidanis omnia vectigalia remittuntur, dempto pedagio salis. Refert Altesferrade Ducibus cap. 3.

g Imperatorum, vel Regum.] Quorum proprium est tributa indicere, ut ultra congestos à Barboza in præsentidam, probant Suarez de legibus lib. 5. cap. 18. Alfaro de offic. fiscal. gloss. 20. §. 3. num. 48. Solorzanus embl. 82. ubi eruditè probat modum in tributis servandum, & causas, ex quibus tributa indici valent. Et licet illi tantum olim salivum conductum concederent, Symmachus lib. 10. epist. 36. Cassiodorus lib. 4. var. c. 41. & lib. 7. cap. 39. Duces tamen, ac Comites etiam, salivum conductum, quod nomine guidagiæ in præsentidam ponitur, concedere solebant, ut de Comite Engolismensi refert Guillelmus Britto Phisip. 6.

Nec salivum præstare viris, pendente querelâ Conductum, juris ut postulat ordo, volebat. Et Ildebertus Cenomanensis profecturus ad Concilium provinciale, conductum exposcit à quadam Comitissa apud Carnotensem epist. 26. Conductum, sicut fertur, providisti ad Concilium profecturo; quod si ita est, præfata gratia beneficium mihi communices exoro. Iuxta quem morem salivum conductum suis præstabant Comites Tolosani, ut ex præsentidam textu probat Altesferrade Ducibus lib. 3. cap. 16 per totum: dum accipit verbum guidagiæ pro securitate viarum præstanda.

h Personarum.] De quarum immunitate egi in cap. clerici, de judic.

i Pace servanda.] Quo casu etiam inter supremos Monarchas Ecclesia jurisdictionem exercere valet, cap. novit, ubi probavi, de judic.

k Viduis.] Iuxta tradita in cap. ex diligenti, de foro compet.

CAPVT XXVII.

Idem Episcopo^a Parisiensis.

Novimus expedire, ut verbum illud, quod in antiquis canonibus, & in nostro quoque decreto contra falsarios edito continetur, ut videlicet clericus per ecclesiasticum judicem degradatus seculari tradatur^r Curie puniendus, apertius exponamus: cum & quidam antecessorum nostrorum super hoc consulti diversa responderint, & quorundam sit opinio à pluribus comprobata, ut clericus, qui propter hoc vel aliud^d flagitium grave non solum damnabile, sed damnosum, fuerit degradatus, tanquam exutus privilegio clericali, seculari foro per consequentiam applicetur, cum ab ecclesiastico foro fuerit projectus: ejus enim est degradatio celebranda